

Deze pagina is overgezet naar een nieuw softwaresysteem en kan in de laatste versie tijdelijk worden bekeken en verder worden bewerkt op:

<https://christipedia.miraheze.org/wiki/Martelaar>

Een **martelaar** (vrouwelijk: *martelares*; meervoud: *martelaars*, *martelaren*; Grieks: ?????? *martus* = getuige, *marturion* = getuigenis; Latijn: *martyr* = getuige) is iemand die om een idee, met name om zijn geloof, marteling of dood ondergaat^[1].

Het woord **bloedgetuige** is een oud synoniem van martelaar. Het lijden van een martelaar is immers niet zelden een bloedig levenseinde.

Opb 17:6 En ik zag de vrouw dronken van het bloed van de heiligen en van het bloed van de getuigen van Jezus.

...

(TELOS)

Martelaars heten de oudste belijders van het geloof in Jezus Christus die, als zij door hun vijanden wreedaardig omgebracht werden, hierdoor een getuigenis van het geloof aflegden. Uit het griekse woord voor getuigenis (*martyrion*) ontwikkelden zich de woorden *martelaar*, *martelen*.

Thans noemt men bij uitbreiding allen, die zich voor een zaak opofferen of opgeofferd worden, martelaars.

Het zijn van een martelaar wordt *martelaarschap* of *marteldom* genoemd. *Marteldood* is de dood van een martelaar. *Martelkroon* is de eer van het martelaarschap.

Sint Sebastiaan,
schilderij van Andrea

Mantegna,
1457-1458
(foto: Publiek Domein)

De Heer Jezus heeft aan het eind van zijn aardse leven de zijnen voorbereid op het martelaarschap:

Joh 16:1 Dit heb Ik tot u gesproken, opdat u niet ten val komt.

Joh 16:2 Zij zullen u uit de synagoge bannen; ja, het uur komt, dat ieder die u doodt, zal menen God een dienst te bewijzen.

Joh 16:3 En dit zullen zij u doen, omdat zij de Vader niet hebben gekend noch Mij.

Joh 16:4 Maar deze dingen heb Ik tot u gesproken, opdat wanneer, hun uur gekomen is, u zich zult herinneren dat Ik ze u heb gezegd; maar deze dingen heb Ik u niet van het begin af gezegd, omdat Ik bij u was.

(TELOS)

De meeste martelaren in deze tijd zijn christen. Het **aantal christelijke martelaren** lag anno 2011 op zo'n 100.000 per jaar. Dat zijn er 270 per dag ^[11]. Volgens een godsdienstsocioloog van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE), sterft er gemiddeld iedere vijf minuten een christen voor zijn of haar geloof, jaarlijks volgens hem zo'n 105.000 zielen^[8]. In 1970 waren dat er nog 377.000 per jaar; in 2000 ongeveer 160.000. Het aantal christenen dat vanwege het geloof de marteldood sterft, neemt (anno 2011) steeds verder af^[12].

"Als deze aantallen niet wereldkundig worden gemaakt, als aan deze slachting geen halt wordt toegeroepen en als niet erkend wordt dat de vervolging van christenen wereldwijd de voornaamste noodsituatie is als het gaat over religieus geweld en discriminatie, zal de dialoog tussen de godsdiensten slechts mooie conferenties opleveren, maar geen concrete resultaten."

(Massimo Introvigne, godsdienstsocioloog van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE), op een interreligieuze conferentie in Hongarije in (2011)^[9])

Eerste christenmartelaren

Na de onthoofding van Johannes de Doper en de kruisdood van de Heiland, hebben in de eerste tijd hun leven gegeven tot de dood toe^[3]:

- Stefanus, de diaken, gestenigd c. 34 na Chr. De eerste christenmartelaar.
- Jacobus, de zoon van Zebedeüs, onthoofd c. 45 na Chr.
- Jacobus, de zoon van Alfeüs, doodgeslagen c. 63 na Chr.
- Barnabas, te Salamis verbrand in 63 of 64 na Chr.
- Marcus, de evangelist, buiten Alexandrië gesleep om verbrand te worden, en onderweg gestorven, in c. 64 na Chr.

Na de begintijd kan men tien bloedige vervolgingen van de christenen onder de heidense keizers van Rome onderscheiden, zie [Vervolging van christenen](#).

Martelaren onder keizer Nero

Martelen, martelaar

"Martelen ziet op de gruwzaamheid der vijanden van het Christendom, welke tegen deszelfs eerste belijders woedde; van waar *martelaar*, anders bloedgetuige, of iemand, die, om zijn belijdenis van den Christelijke godsdienst, allerlei lijden uitstaat: *het bloed der martelaren was het zaad der Kerk.*"
Woordenboek der Nederduitsche synonymen (1821)^[2]

Tijdens de bloedige verdrukking en vervolging van christenen onder Nero, die Romeins keizer was van 37 - 68 n.C., zijn onder meer de volgende gelovigen omwille van hun geloof in Jezus Christus omgebracht^[4]:

- Simon Petrus, apostel, gekruisigd te Rome, onder keizer Nero
- [Paulus](#) van Tarsen, apostel, c 63 na Chr. te Rome onthoofd onder keizer Nero
- Andreas, de apostel te Patris, in Achaje gekruisigd
- Filippus, de apostel, te Hiërapolis gemarteld
- Bartholomeüs de apostel, in Albanië in Armenië gekruisigd en de huid afgestroopt
- Thomas, de apostel, in Indië door de wilden vermoord
- Mattheüs, de apostel en evangelist
- Simon Zelotes, de apostel
- Judas Alpheus, de apostel
- Matthias, de apostel
- Lukas, de evangelist
- (Johannes, de apostel en evangelist, veel geleden, doch in vrede gestorven c. 101 n.Chr.)^[5]
- Prochorus, één van de zeven eerste diakenen
- Nikanor, één van de zeven eerste diakenen
- Parmenas, één van de zeven eerste diakenen
- Olympus, medereiziger van de apostel Paulus
- Onesiforus, opziener te Colophon of Coronia
- Porphyrius, mede-dienstknecht van Onesiforus
- Karpus, opziener te Troas
- Trofimus, een leerling van Paulus
- Apollinaris, een leerling van Petrus
- Maternus, één van de zeventig discipelen
- Egistus, één van de zeventig discipelen
- Marianus, diaken
- Hermagoras, opziener te Aquila
- Onesimus
- Dionysis de Areopagiet

Martelaren onder keizer Domitianus

Tijdens de bloedige verdrukking en vervolging van christenen onder Domitianus, Romeins keizer van 81 - 96 n.C., zijn onder meer de volgende gelovigen omwille van hun geloof in Jezus Christus omgebracht^[6]:

- Timotheüs, een leerling van [Paulus](#)

- Lucianus, opziener te Bellovaco, Frankrijk
- Maximianus en Julianus, ouderlingen
- Nicasius, een opziener te Rouaan
- Quirinus, een ouderling
- Scubiculus, een diaken
- Patientia, een maagd
- Romulus, opziener in Fesula, Italië
- Antipas, een getrouw getuige van Jezus Christus (Opb 2:13)

Martelaren onder keizer Trajanus

Tijdens de bloedige verdrukking en vervolging van christenen onder Trajanus, Romeins keizer van 98 - 117 n.C., zijn onder meer de volgende gelovigen omwille van hun geloof in Jezus Christus omgebracht^[6]:

- Simeon, opziener te Jeruzalem, gestorven in 109 n.C.
- Ignatius, bisschop van Antiochië
- Ptolemeüs en Lucius, gestorven in 144 n.C.

Martelaren onder keizers Antoninus, Marcus Aurelius en Commodus

Onder het bewind van [Antoninus](#), Romeins keizer van 138 - 161 n.C., Marcus Aurelius, keizer van 161 - 180 n.C., en Commodus, keizer van 197-192 n.C., zijn onder meer de volgende gelovigen omwille van hun geloof in Jezus Christus omgebracht^[7]:

- [Justinus de Wijsgeer](#), gestorven in 168 n.C.
- Germanicus, gestorven in 174 n.C.
- Meliton
- Polycarpus
- Felicitas en haar zeven zonen
- Vetius Epagathus
- Sanctus, een diaken
- Attalus, Blandina, Ponticus
- Photinus, opziener te Lyon
- Appolonius, gestorven in 188 n.C.

Martelaren onder keizer Septimius Severus

Onder het bewind van Septimius Severus, Romeins keizer van 193 - 211 n.C., zijn onder meer omwille van hun geloof in Jezus Christus omgebracht:

- [Leonidas](#), de vader van de kerkleeraar [Origenes](#)
- Ireneüs, opziener
- Plutarchus, Sereni en Hero

Kerkleeraar Origenes onderwees zijn leerlingen zo krachtig in het geloof, dat later velen hun leven voor de christelijke godsdienst hebben overgegeven. Onder deze waren de eerste Plutarchus, twee mannen, waarschijnlijk gebroeders, Sereni genaamd en Hero. Toen Plutarchus naar de strafplaats werd geleid, om gedood te worden, was Origenes aan zijn zijde om hem te troosten, waarom hij voorzeker door de woedende schare zou doodgeslagen zijn geworden, zo de goddelijke Voorzienigheid hem niet had beschermd.

Terechtstelling

Door allerlei wijzen van terechtstelling zijn martelaren om het leven gebracht, zoals steniging, onthoofding en de brandstapel. Tijdens de Inquisitie (Rooms-katholiek geloofsonderzoek) eindigden veel martelaren op de brandstapel. Vaak getuigden zij op de brandstapel 'vurig' van hun geloof en brachten daardoor omstanders in verwarring. Om dat te verhinderen werd een tongschroef, die de tong vasthechtte aan de kin, aangebracht. In de ashoop van brandstapels zijn verschillende van deze tongschroeven aangetroffen.

Op 5 oktober 1573 stierf de gelovige Mayeken Wens op de brandstapel. In de laatste brief die zij aan haar 15-jarige zoon Adriaen zond, schreef zij: „Och, mijn lieve zoon, al ben ik je hier ontnomen, vrees God van jongs af aan en je zult je moeder terugzien, hier boven in het nieuwe Jeruzalem.”

Meer informatie

Zie artikelen [Vervolging van christenen](#), [Verdrukking](#), [Bloedgetuige](#)

Bekende geschiedboeken over martelaren:

- Adrianus Haemstede, *Historie der martelaren* (Amsterdam 1671). "Die , om de getuigenis der evangelische waarheid, hun bloed gestort hebben, van Christus onze Zaligmaker af tot het jaar 1655." Download: [Historie der martelaren](#)
- Thieleman J. van Braght, *Het bloedig tooneel of Martelaers spiegel der doops-gesinde of weereeloose christenen 2* (Amsterdam 1685).

Ook het martelaarsboek "Offer des Heeren" gaat over doopsgezinde martelaren. Het werd voor het eerst in 1562, clandestien en in klein formaat. Bezit van het boek was aanvankelijk gevaarlijk. In 1590, toen de doopsgezinden gedood werden, kwam een grotere uitgave.

Bronnen

Handwoordenboek van Nederlandsche Synoniemen (1908) s.v. folteren – martelen – pijnigen.

Petrus Weiland, Nederduitsch taalkundig woordenboek, 1804 (Google eBook).

URL: <http://books.google.com/books?id=Em0SAAAAIAAJ>

Adrianus Haemstede, *Historie der martelaren*; Die, om de getuigenis der evangelische waarheid, hun bloed gestort hebben, van Christus onze Zaligmaker af tot het jaar 1655. Amsterdam: 1671. Herziene druk 1881. Online: <http://www.iclnet.org/pub/resources/text/nederlandse/haemstedius-martelaren.htm>. Hieruit is tekst genomen en verwerkt.

Klaas van der Zwaag, [Doopsgezinden: van minderheid naar elite](#), artikel op RefDag.nl, 22-23 febr. 2011.

Voetnoten

[1. ?](#) Van Dale online woordenboek.

[2. ?](#) Weiland & Landré, *Woordenboek der Nederduitsche synonymen* (1821), band 2, bladzijde 176.

[3. ?](#), [4. ?](#), [6. ?](#), [7. ?](#), [10. ?](#) Ontleend aan: Adrianus Haemstede, *Historie der martelaren*; Die, om de getuigenis der evangelische waarheid, hun bloed gestort hebben, van Christus onze Zaligmaker af tot het jaar 1655. Amsterdam: 1671. Herziene druk 1881. Online: <http://www.iclnet.org/pub/resources/text/nederlandse/haemstedius-martelaren.htm>

[5. ?](#) Haemstedius (zie voetnoot 1) zegt dat Johannes om al de vervolgingen en het lijden dat deze heeft verduurd, wordt gehouden voor een martelaar van de Heer Jezus Christus.

[8. ?](#), [9. ?](#) Aldus godsdienstsocioloog Massimo Introvigne van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE), gezegd op een interreligieuze conferentie in Hongarije. Bron: '[Iedere vijf minuten sterft een christen om geloof](#)', nieuwsartikel op KatholiekNederland.nl, 6 juni 2011.

[11. ?](#) Artikel [Steeds minder atheïsten](#), nieuwsartikel op RefDag, 3 dec. 2011. Het genoemde aantal blijkt uit het onderzoek "Status of Global Mission 2012" van het Amerikaanse tijdschrift International Bulletin of Missionary Research (IBMR).

[12. ?](#) Zie bron genoemd bij voetnoot 11.